

אם תרצו – זו אגדה

תנועת "אם תרצו" פרסמה מחקר על מעורבות ארגוני "הקרן החדשה לישראל" בעיצוב מסקנות דו"ח גולדסטון, ומאשימה אותם בגרימת נזק חמור למדינה. גם בכלי התקשורת ובכנסת מאשימים את הארגונים בפגיעה באינטרסים הלאומיים של מדינת ישראל. "קשב" מנתח את הכשלים המבניים של המחקר ואת העובדות שלא סיפרה התקשורת על זהותם ומניעיהם של מחבריו.

לאחרונה פרסמה תנועת "אם תרצו" מחקר התוקף את מעורבות הקרן וארגוניה בדו"ח ועדת גולדסטון, שמונתה על ידי האו"ם לבדיקת אירועי עופרת יצוקה.¹ מחקר זה זכה להד תקשורתי נרחב וכתבות אודותיו, או ראיונות עם מחבריו, פורסמו בעיתון "מעריב", בערוץ 2, בערוץ 1, בגלי צה"ל וברשת ב' של קול ישראל. בהתבסס על מחקר זה פתחה תנועת "אם תרצו", המגדירה את עצמה "תנועת מרכז חוץ פרלמנטרית לחיזוק ערכי הציונות בישראל", בקמפיין ציבורי נרחב כנגד הקרן החדשה, ופעיליה הפגינו, עטויי כאפיות לראשם, מול ביתה של חה"כ לשעבר, נעמי חזן, נשיאת הקרן.² בדו"ח עצמו ובראיונות בעיתונות טענו ראשי התנועה כי ארגוני הקרן החדשה הם כגייס חמישי אשר פוגע בביטחון המדינה.³

בחינה מדוקדקת של מחקר "אם תרצו" מראה כי הוא מגמתי, מוטה ורצוף כשלים ועיוותים. המחקר ניתח את מקורות המידע של דו"ח גולדסטון בהתבסס על ההפניות המופיעות בו – תוך התעלמות ממקורות רבים נוספים עליהם התבססו: שרים, אלופים, מוסדות שלטון וכלי תקשורת מרכזיים בישראל, בכלל זה "מעריב". לפי רציונל מחקר זה, יש להאשים גם את אלו כמי ש"גרמו נזק מדיני חמור לישראל ופגיעה ביכולתה הצבאית של המדינה להגן על עצמה בעת מלחמה", וגם הם ראויים להיחשב, כמו ארגוני הקרן החדשה, ל"אנשי שמאל קיצוניים, אנטי ציוניים" (לשון הדו"ח).

זו היתה טענתו המרכזית של מחקר "אם תרצו":

ניתוח דו"ח גולדסטון מעלה כי משקל ההסתמכות של מחברי הדו"ח על ארגוני "הקרן החדשה לישראל" מתוך כלל הארגונים הישראליים עומד על 42%. ניתוח מפורט יותר של הנתונים מעלה כי מבין הארגונים הישראליים המוזכרים בדו"ח שעל בסיס פרסומיהם מבסס דו"ח גולדסטון את האשמותיו נגד צה"ל וישראל, ישנם כאלה שסותרים בפרסומיהם את טענות הדו"ח, או שהינם בעלי עמדה ניטראלית כלפי האשמות אלה. מסתבר ש92% מבין הציטוטים התומכים בטענות נגד ישראל מקורם בארגונים הממומנים ע"י הקרן החדשה לישראל. נראה שבלעדי פרסומי הקרן לא היה לגולדסטון ביסוס לרוב טענותיו מארגונים ישראלים.⁴

¹ לקריאת מחקר "אם תרצו": <http://imti.org.il/Uploads/keren.pdf>.

² לקריאת דו"ח גולדסטון: <http://www2.ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/docs/12session/A-HRC-12-48.pdf>.

³ <http://clients.fatdalmation.com/hazan>

⁴ ר' כתבתו של בן כספית, "מעריב", 29 בינואר 2010: <http://www.nrg.co.il/online/1/ART2/046/583.html>.

⁴ עמודים 3-4, דו"ח "אם תרצו".

טענה זו של מחברי המחקר מתייחסת אך ורק למקורות מידע שמקורם בארגונים לא ממשלתיים ישראלים. רק מקורות מידע אלה מפולחים במחקר על פי יחסם לטענות המועלות בדו"ח גולדסטון (תומכים בדו"ח, מתנגדים לדו"ח, ניטראליים – ראה עמוד 22 בדו"ח "אם תרצו"). בשום מקום לאורך כל המחקר לא מופיע פילוח דומה בנוגע לכלל 450 מקורות המידע הישראליים עליהם מתבסס דו"ח גולדסטון.

בחינה של דו"ח גולדסטון עצמו מראה כי מסקנותיו התבססו בין היתר גם על התבטאויות של שרים, קציני צה"ל, כתבות עיתונאיות, ואפילו על מסמכים של ארגונים אותם סיווגו מחברי המחקר כמי שמתנגדים לדו"ח גולדסטון או מביעים עמדה ניטראלית כלפיו.

מחברי המחקר העדיפו להעלים מידע זה מעיני הציבור.

אחת הטענות המרכזיות אותה העלה גולדסטון נגד מדיניות צה"ל נגעה לתגובה הבלתי פרופורציונאלית לירי הקסאמים מרצועת עזה. לדידו של גולדסטון מקורה של מדיניות זו ב"דוקטרינת הדאחיה", אשר פותחה בימי מלחמת לבנון השנייה. על מנת לבסס את טיעונו בנוגע למדיניות זו משתמש גולדסטון בציטוטים של קצינים בכירים ושרים אשר התפרסמו בכלי תקשורת ישראלים. כך למשל, פסקה 1195 בעמוד 254 בדו"ח גולדסטון מביאה את דבריו של אלוף פיקוד צפון גדי אייזנקוט כהוכחה לקיומה של הדוקטרינה:

מה שקרה ברובע דאחיה בבירות ב-2006 יקרה בכל כפר ממנו ירו על ישראל. נפעיל נגדו כוח לא פרופורציונאלי ונגרום להרס ונזק עצום. מנקודת המבט שלנו, הכפרים האלו אינם כפרים אזרחיים אלא בסיסים צבאיים. לא מדובר בהמלצה, מדובר בתוכנית והיא אושרה.

הפנייה מספר 580 בדו"ח גולדסטון המופיעה בתחתית העמוד מבהירה כי דבריו של אייזנקוט פורסמו באתר האינטרנט Ynet.

פסקה מספר 1212 בדו"ח גולדסטון מצטטת גם דברים שאמר אלוף פיקוד דרום דן הראל:

המבצע הזה שונה ממבצעים קודמים. הצבנו לעצמנו מטרות גבוהות. אנו פוגעים לא רק בטוריסטים ובמשגרים, אלא גם בממשלת חמאס על כל אגפיה. אנו פוגעים במבני ממשל, מפעלי יצור מנגנוני ביטחון ועוד. אנו דורשים מחמאס שיישא באחריותו למתרחש כעומד בראש הממשלה השולטת ברצועת עזה, ולכן איננו מבחינים בין חלקים שונים של הארגון. אחרי המבצע הזה לא יוותר בנין אחד של חמאס בעזה שיעמוד על תילו. אנו מתכוונים לשנות את חוקי המשחק.

הפנייה מספר 593 בדו"ח גולדסטון מראה כי דברים אלו פורסמו גם הם באתר האינטרנט Ynet.

גם חברי ממשלה בכירים צוטטו על ידי גולדסטון כהוכחה לטענותיו לפיהן ממשלת ישראל נקטה במדיניות של תגובה לא פרופורציונאלית. כך למשל, פסקה 1204 בדו"ח גולדסטון מתבססת על דברי השר אלי ישי:

אפשר להחריב את עזה כדי שיבינו שלא מתעסקים איתנו. זו הזדמנות גדולה לרסק אלפי בתים של כל המחבלים, שיחשבו מאה פעמים לפני שהם משגרים קסאמים. אני מקווה שהמבצע יגיע לסיומו עם הישגים גדולים וריסוק מוחלט של החמאס ושל הטרור. לדעתי צריך לשטח אותם, שיהרסו אלפי בתים, מנהרות ותשתיות.

הפנייה מספר 588 בדו"ח גולדסטון מראה שדבריו של ישי התפרסמו באתר האינטרנט וואלה.⁵

דברים נוספים של ישי, שנאמרו כשבועיים לאחר תום מבצע עופרת יצוקה, הופיעו בפסקה 1205 של דו"ח גולדסטון: "גם אם יירו על שטח פתוח או לים, צריך לפגוע להם בתשתיות, ולהרוס 100 בתים – אז זה יסתיים." הפנייה מספר 589 בדו"ח גולדסטון מראה כי דברים אלו התפרסמו באתר האינטרנט Ynet.⁶

גם ארגונים חוץ ממשלתיים ישראלים אותם סיווגו מחברי המחקר של תנועת "אם תרצו" כארגונים המתנגדים לדו"ח גולדסטון או מביעים עמדה ניטראלית כלפיו, שימשו, למעשה, בסיס לטענותיו על מדיניות התגובה הלא פרופורציונאלית של ישראל. כך למשל, פסקה 1197 של הדו"ח (הפנייה מספר 585) מצטטת את מאמרו של אלוף משנה במילואים גבריאל סיבוני מן המכון למחקרי ביטחון לאומי של אוניברסיטת תל אביב:⁷

עם התפרצותן של פעולות עוינות, על צה"ל להגיב באופן מיידי והחלטי ובאמצעות כוח לא פרופורציונאלי ביחס לפעולות האויב, ולאיום שהוא מציב. מטרתה של תגובה כזו היא לגרום לנזק ולהעניש את המפגעים באופן כזה שיידרש להם זמן וכסף רב על מנת שיוכלו לשקם את יכולותיהם. התגובה צריכה לצאת לפועל במהירות הרבה ביותר האפשרית ולהעדיף פגיעה בנכסים על פני ניסיון לפגוע בכל משגר ומשגר. העונש צריך להיות מכוון כלפי מקבלי ההחלטות והאליטה השולטת. בלבנון ההתקפות צריכות להיות מכוונות כלפי היכולות הצבאיות של חיזבאללה וכלפי אינטרסים כלכליים ומרכזים אזרחיים התומכים בארגון. ככל שהיחסים בין ממשלת לבנון לחיזבאללה יהיו קרובים יותר כך יש לתקוף יותר תשתיות במדינה הלבנונית. תגובה שכזו תיצרב בזיכרון של מקבלי ההחלטות הלבנוניים ותפחית את הסיכוי לפעולות עוינות כנגד ישראל למשך זמן ממושך [...]

גישה זו ניתן ליישם גם ברצועת עזה, שם יידרש צה"ל להכות בעוצמה בחמאס ולהימנע ממשחקי החתול ועכבר בחיפוש אחר משגרי הקסאם. אין לצפות מצה"ל לעצור לחלוטין את ירי הטילים על העורף הישראלי באמצעות התקפות כנגד המשגרים עצמם אלא באמצעות כפיית הפסקת אש על האויב.⁸

טענה מרכזית נוספת שהעלה גולדסטון כלפי ישראל נוגע לאי נכונותה לחקור הפרות של החוק הבינלאומי שבוצעו על ידה. גם כאן, בין היתר, מתבסס גולדסטון על דבריהם של קצינים בכירים ישראלים שפורסמו בתקשורת הישראלית. פסקה 1817 בדו"ח שלו מביאה את דבריו של אלוף משנה במילואים אילן כץ לשעבר, סגן הפרקליט הצבאי הראשי הטוען כי שיטות החקירה של צה"ל אינן מספקות:

כאשר המפקדים מבצעים תחקיר מבצעי הם הורסים את זירת הפשע, וחודשים לאחר מכן קשה לאתר ראיות בשטח. אי אפשר אפילו לבדוק את הרובה שממנו נורו היריות משום שבזמן שעובר בין האירוע הנבדק לבין תחילת חקירת מצ"ח נורים ממנו יריות רבות נוספות

⁵ לקריאת הכתבה עליה התבסס דו"ח גולדסטון: <http://news.walla.co.il/?w=//1412570>

⁶ לקריאת הכתבה עליה התבסס דו"ח גולדסטון:

<http://www.ynet.co.il/Ext/Comp/ArticleLayout/CdaArticlePrintPreview/1,2506,L-3665452,00.html>

⁷ המכון למחקרי ביטחון לאומי של אוניברסיטת תל-אביב מסווג על ידי המחקר של תנועת "אם תרצו" כגוף שאינו תומך בדו"ח גולדסטון – ראו עמוד 75-76 במחקר "אם תרצו".

⁸ לקריאת המאמר עליו התבסס דו"ח גולדסטון: <http://www.inss.org.il/publications.php?cat=21&incat=&read=2222>; המאמר צוטט לראשונה בהפניה מספר 243 בדו"ח.

או שהוא מחליף בעלים וקשה לאתר אותו. לתחקירים המבצעים יש היגיון מסוים משם שהם מעלים את רמת המהימנות הנדרשת ממפקדים, אך המפקדים מנצלים אותם כדי למנוע קיומן של חקירות מצ"ח.

הפנייה מספר 1159 בדו"ח גולדסטון מראה כי הדברים פורסמו ב"מעריב".

על פי הרציונל שהנחה את מחברי המחקר של תנועת "אם תרצו" ניתן להאשים גם את כלי התקשורת, הארגונים, הקצינים והשרים שצוטטו לעיל כמי ש"גרמו נזק מדיני חמור לישראל ופגיעה ביכולתה הצבאית של המדינה להגן על עצמה בעת מלחמה" (לשון הדו"ח). עפ"י הגיון פנימי זה, גם הם זכאים להיחשב, כמו ארגוני הקרן החדשה, ל"אנשי שמאל קיצוניים, אנטי ציוניים", משום שגם עליהם מתבסס דו"ח גולדסטון.

אולם ציטוטים אלו ורבים אחרים,⁹ הועלמו מהמחקר של תנועת "אם תרצו". אילו היו מוצגים היה הדבר מקשה על מחברי המחקר להעלות טענות כנגד הקרן החדשה לישראל. אם מחברי מחקר "אם תרצו" היו מתייחסים לציטוטים הנ"ל, היה מתבהר שהמידע של ארגוני החברה האזרחית שנתמכים ע"י הקרן החדשה פשוט מאושש את מה שנאמר על ידי שרים בממשלה וקצינים בצה"ל.

יש להוסיף, כי כל חומרי התיעוד של ארגוני הקרן החדשה, שמופיעים באסמכתאות של דו"ח גולדסטון הם חומרים שוטפים שפרסמו הארגונים בפומבי. כך למשל, כל החומר של "בצלם", שאליו מתייחס דו"ח גולדסטון הוא, למעשה, תחקירים, שהועברו קודם לכן ליועץ המשפטי לממשלה ולפצ"ר, ושבעקבותיו אף נפתחו חקירות מצ"ח.

האמינות המפוקפקת של דו"ח תנועת "אם תרצו" ממחיש תופעה רחבה ומסוכנת המתרחשת בעת האחרונה בחברה הישראלית – התקפה שאינה בוחלת באמצעים כנגד ארגוני החברה האזרחית וכנגד משמיעי ביקורת, בכלל. במקרה הספציפי שנידון כאן, זכה הקמפיין של "אם תרצו" לכיסוי רחב ונטול ביקורת בכלי תקשורת מרכזיים בישראל, אשר אף העלימו את זהותה הפוליטית של התנועה ושל ראשיה ואת מניעיהם.

⁹ רשימה חלקית של דוגמאות נוספות: דו"ח גולדסטון, הפניות מספר 243, 529, 532, 533, 542, 555, 716, 718, 720, 737, 742, 745, 890, 1072, 1073, 1094, 1111.

נספח: מה לא סיפר "מעריב" לקוראיו

ראשי "אם תרצו" זכו בשנים האחרונות לכיסוי תקשורתי רחב, במאמרים בראיונות בטלוויזיה ובטורים אישיים שבהם ציינו את היותם שייכים לימין הפוליטי. אלא שמאז מלחמת לבנון השנייה, מציגים ראשי התנועה את עצמם כ"תנועת מרכז חוץ פרלמנטארית לחיזוק ערכי הציונות בישראל". "מעריב" וכלי תקשורת אחרים לא טרחו לספק לצרכני התקשורת את המידע השלם על זהותם ומניעיהם והעבירו מצג שווא על גוף ניטראלי, לכאורה, שביצע מחקר אובייקטיבי.

בכתבת "חשיפה" מקיפה ואוהדת "במעריב" על דו"ח "אם תרצו" תוקף בן כספית בחריפות יוצאת דופן את ארגוני "הקרן החדשה לישראל", מתארם כארגוני גייס חמישי, פוסט ציוניים, שפועלים נגד ביטחון ישראל במסווה של פעילויות חברתיות. את עמותת "אם תרצו", לעומת זאת, מתאר כספית כתנועת מרכז חוץ פרלמנטרית הפועלת לחיזוק ערכי הציונות ואת ראשיה כחילוניים חדורי מוטיבציה אזרחית:

תכירו את רונן שובל. בן 29, נשוי פלוס 2, גר ברמת השרון, חילוני, שירת בשריון, עובד לפרנסתו בהיי-טק. בעל תואר ראשון ביחסים בינלאומיים ופילוסופיה, תואר שני במחשבת ישראל מהאוניברסיטה העברית. חוץ מזה, הוא גם היו"ר והמייסד של "אם תרצו", המגדירה את עצמה כ"תנועת מרכז חוץ-פרלמנטרית, הפועלת לחיזוק ולחיידוש ערכי הציונות בישראל ולמתן מענה לתופעות פוסט ואנטי-ציוניות בחברה הישראלית". עמותתה צעירה, לא גדולה, אבל פעילה ונושכת [...]

שובל צעיר, רהוט, חדור מוטיבציה, בטוח בעצמו. הימור די בטוח הוא שיגיע לפוליטיקה. בבחירות האחרונות פנו ל"אם תרצו" שלוש המפלגות (ליכוד, קדימה ועבודה), אבל הוא לא היה בשל עדיין. אין לי מושג איך ייגמר המאבק הנוכחי שלו, ומי בסוף ינצח. מה שבטוח, רונן שובל יבשיל.

הנה מספר עובדות ש"מעריב" לא טרח לספר לקוראיו:

רונן שובל: כסטודנט שימש שובל כדובר "תא כתום", גוף ימני רדיקלי שפעל באוניברסיטה העברית. אפשר היה למצוא על כך מקורות רבים בעיקר בכלי תקשורת של הימין, אבל גם בכלי תקשורת מרכזיים. כך, למשל, דיווחו על שביתת הרעב שרון שובל ארגן כדובר "תא כתום" נגד ה"גירוש" מהרצועה "ערוץ שבע",¹⁰ ו"הארץ"¹¹; על שובל כ"דובר תא כתום" בהפגנה אחרי עמונה דווח ב-NRG¹²; על שובל מדליק משואה כ"יקיר גוש קטיף" בעצרת ערב ההתנתקות דווח ב"קטיף.נט"¹³; על מעורבות שובל בהפגנות נגד ההתנתקות דווח ב"קטיף.נט"¹⁴; רונן שובל מספר על עצמו ומעורבותו בהקמת מאחז לא חוקי בכתבה ב"ערוץ 7".¹⁵ כמו כן, רונן שובל היה מועמד ברשימת המועמדים לכנסת של "הבית היהודי".¹⁶

¹⁰ <http://www.inn.co.il/News/News.aspx/111908>

¹¹ <http://www.haaretz.co.il/hasite/pages/ShArtPE.jhtml?itemNo=580340&contrassID=2&subContrassID=13&sbSubContrassID=10>

¹² <http://www.nrg.co.il/online/4/ART1/043/757.html>

¹³ <http://www.katif.net/new.php?id=7962>

¹⁴ <http://new.katif.net/text.php?page=1370>

¹⁵ ר' הכתבה "ארגונים כתומים" בתחתית העמוד: <http://www.inn.co.il/News/News.aspx/160540>

¹⁶ רשימת המועמדים המלאה של "הבית היהודי": <http://www.mafdali.co.il/index.php?id=10246>

ארז תדמור (דובר "אם תרצו"): תדמור הוא מתנחל אשר התגורר במאחז הלא חוקי "שדה בועז". פרטים על פעילותו מופיעים במאמר שהוא עצמו פרסם ב-23 באוקטובר 2006 ב-NRG,¹⁷ ובמקומות נוספים, ביניהם: דיווח ב"מטה צפון"¹⁸ וראיון ב"גלובס"¹⁹.

העובדה ש"אם תרצו", היא עמותה ימנית, שמקורות המימון שלה מוצנעים מידיעת הציבור, נחשפה רק בידיעה אחת ב"וואלה",²⁰ ב-1 בפברואר 2010. הידיעה של הכתבת דנית גוטפריד, מדווחת כי העמותה שתוקפת את ארגוני הקרן החדשה לישראל על כי אינם פטריטיים, מקבלת מימון נכבד מהשדולה הנוצרית אמריקאית CUF1, למשל, בראשות המטיף האוונגליסטי ג'ון הייגי, שכינה את השואה "רצונו של אלוהים", ושיבח את היטלר על מעשיו.

¹⁷ <http://www.nrg.co.il/online/11/ART1/495/369.html>

¹⁸ ר' במרכז העמוד: <http://www.matezafon.org/home/article.asp?articleID=90>

¹⁹ ר' במרכז העמוד: <http://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1000199153>

²⁰ <http://news.walla.co.il/?w=//1638516/@/@/item/printer>